

NAGY ENZOE ZOLTÁN, SOLITÉR

Úvodný prejav na vernisáži výstavy v BCPB dňa 28. januára 2010, štvrtok o 18.00 hodine.

Čítam veľmi malú knižku Sigmunda Freuda o tragédii nepochopenia. Paradoxne som cez túto knihu pochopil, prečo ľudia s iróniou odmietajú túto literatúru. Pre staromilské podávanie myšlienok, pre zabudnutý smiešny slovosled, nezaujímavý štýl prekladaný temer doslovne, aby sa nezotrela jeho dobovosť. Dobovosť sa nezotiera, ale poslanie týchto vzácnych kníh stráca dnes svoje uplatnenie, hoci má veľa, veľmi veľa povedať aj dnes. V tej malej vzácnjej knižke ma zaujala autorova úvaha o kultúre a jej ťažkom chápaní človekom.

„Intelektuálne činnosti svedčia o vysokej kultúrnej úrovni. Nijaká črta necharakterizuje kultúru lepšie ako oceňovanie a pozornosť venované vyšším psychickým činnostiam, intelektuálnym, vedeckým a umeleckým výkonom, ako vedúca úloha, pripisovaná ideám v živote človeka. Najvyššie miesto medzi týmito ideami zaujímajú náboženské systémy so spleťou stavbou. Vedľa nich stoja filozofické špekulácie a napokon to, čo by sa dalo nazvať „konštrukciami ľudského ideálu“, predstavy o možnej dokonalosti jednotlivca, národa, celého ľudstva a požiadavky kladené na základe takýchto predstáv. Skutočnosť, že tieto výtvory nie sú navzájom nezávislé, ale skôr sa vnútorne prelínajú, sťažuje ich výklad aj psychologické odvodenie. Keď celkom všeobecne pripustíme, že zdrojom každej ľudskej činnosti je dosiahnuť dva zblížujúce sa ciele, úžitok a pôžitok, musíme to nechať v platnosti aj pre uvedené kultúrne prejavy, aj keď to zreteľne vidno iba pri vedeckej a umeleckej činnosti. Niet však pochyb, že aj tie ostatné zodpovedajú silným ľudským potrebám, ktoré sú však možno rozvinuté iba u menšiny. Nesmieme sa dať myliť hodnotiacimi súdmi o týchto ideáloch a o jednotlivých náboženských a filozofických systémoch. Či už v nich vidíme najvyššie výkony ľudského ducha, alebo ich pokladáme za bludy, musíme uznať, že ich prítomnosť a najmä ich nadradenosť svedčí o vysokom stupni kultúry.“

Áno. Úžitok a pôžitok. Dokáže človek premeniť každodenný zvyk na rozkoš? Nejestvuje situácia, z ktorej by nebolo úniku. Prekonaj strach a prekonáš svojho protivníka.

Čo má spoločné úžitok a pôžitok? Radosť, alebo strach?

Pred necelým rokom som si pripadal ako závislý na chudobe. V civilizovanej Bratislave sme otvárali výstavu majstra Enzoe. Dva dni pred otvorením mala byť zatvorená. Dôvodov bolo mnoho. Neoficiálne klebety, bláznovstvo mocných, úsmevy posmeškárov. Prečo? Ach bože Freud, kde si bol vtedy a kde si dnes? Výstavu sme s mnohými ústupkami otvorili. Prišlo na ňu 500 ľudí. A mala veľký úspech. A tak sa dnes s odstupom času pýtam nahlas sám seba. Je pekný ten, kto pekne koná?

Na tomto svete je prebytok dobra, nehy i radosti. Lebo ľudstvo ich nikdy nevedelo oceniť. A dnes len mávne rukou. Pýta sa teenager teenagera. „Čo je to neha?“ „Ty nevieš? No to, oné.“ To je všetko o dnešku. Zbytočne plačeme, umárame sa túžbou po dobre, nehe, radosti. Myslíme si, že sa strácajú. Že nie sú. My ich však nevieme doceniť, nevieme si ich vziať. Túžba, ktorá zostáva túžbou, pre ktorú človek nič neurobí je populistickou politikou jedincov voči sebe. Nič viac. Je hanbou ľudstva.

Každý mesiac platím dane. Do čerta, komu ich platím, kto je vlastne tá Dana?

Poznáte túto skupinku diskutujúcich z Facebooku?

Majster Enzoe vstupuje touto komornou výstavou medzi bratislavskú kultúrnu verejnosť ako zrelý, sebavedomý a talentovaný výtvarný umelec. Jeho obrazy sú krásne a myšlienково jasné. Som veľmi rád, že každým stretnutím s majstrom Enzoe sledujem jeho dynamický tvorivý vývoj.

V čom tá dynamika spočíva? Predovšetkým v technike kresby a maľby. Umeľcova ruka pracuje s istotou. To vidno v sériách autorových kresieb, v akvareloch. Tieto však obohacuje o umeleckú impresiu. Na verejnosť predkladá vlastné pocity, stavy duše aby ich vrchovato naplnil v jemnom monumentálnom prevedení obrazov. Sú to figurálne diela. Poznatky a výmysly. Stretnutia s dobrom a zlom. Obrazy autora sú o jeho živote. V tom je ich moc. Tá sila, ktorá vie opantať diváka.

Majster Enzo je osobnosťou súčasnej výtvarnej scény. Teraz to už rešpektujú aj tí, pre ktorých je umením iba dielo absolventa vysokej výtvarnej školy. Aká lož. Pretváрка. Schovávať vlastnú neschopnosť likvidovaním schopného. Je to zvyk, bohužiaľ aj nášmu národu vlastný. Majster Enzo sa nebojí vidieť ako plynú a miznú sny a ako s nimi uniká život. Rozdiel je v prístupe. Z minulosti sa vždy stáva sen. A treba vedieť, že tak ako život aj sen je nesmrteľný.

Každý človek na svete je niečím výnimočný. Prečo sa preto ľudstvo snaží zapadnúť pod šedý priemer?

28. januára 814 zomrel zakladateľ karolínskej renesancie cisár Karol I. Tento cisár v snahe naviazať na veľkú ríšu rímsku dal nielen svojej zemi ale dobe obrovský rozmach kultúry, školstva a vedy. Dnes taký cisár chýba. Napriek tomu máme takých umelcov ako majster Enzo.

V dnešný deň sa narodil Tomáš Akvinský. Viete, že bol najväčším filozofom a teológom stredoveku. Jeden zo spolužiakov ho nazval „nemým volom“. Jeho učiteľ sa ho zastal a povedal: “Raz tento nemý vôl tak zareve, že ho bude počuť celý svet.“ Tomáš Akvinský, patrón dominikánov, vysokých škôl, študentov kníh predajcov a výrobcov tužiek.

V dnešný deň v roku 1930 zomrela v Českých Budejoviciach jedna z najväčších svetových operných speváčok, Ema Destinová. Podmanila si celý svet. Okrem Prahy. Tam, v Národním divadle sa pre ňu miesto nenašlo. História sa stále nástojčivejšie opakuje a nikto, nik z kompetentných nie je ochotný sa poučiť.

V platnosti zostáva zlaté pravidlo neschopných vládcov a hlúpych národov. Stačí povedať. A už je urobené.

Protivník by mal byť človeku vlastne partnerom, ktorého argumentom by počúval vo vlastnom záujme.

Vízia života je pluralitou budúcností. Je veľmi dobre, že talenty, umelecké osobnosti sa na Slovensku stále vyvíjajú. Iba také dielo je hodné tvorcu - umelca a diváka, v ktorom v každom ťahu štetca, či ceruzky poznať prekvapenie. Prekvapenie bytia, stvorenia, očakávania. To je o maľbe ako tvorbe. Ostatné je len dekorácia, tapeta.

Umenie majstra Enzo je umením veľkého umelca. Bude mať stále väčšiu hodnotu. Pretože vychádza z duše tvorcu. Z čistoty žitia. Preto tieto obrazy dokážu viesť s človekom nekonečný dialóg a nachádzať silu, odhodlanie, energiu. Taká je tvorba majstra Enzo.

Luboslav Moza